

BEREDSKAB FOR FOREBYGGELSE OG TIDLIG OPSPORING AF OVERGREB MOD BØRN OG UNGE HOLBÆK KOMMUNE 2024

ACTIONCARD

Sådan handler du, hvis du har viden eller mistanke om vold eller seksuelle overgreb mod børn eller unge

Hvis du som medarbejder i Holbæk Kommune har mistanke eller viden om vold og/eller seksuelle overgreb mod et barn, skal du **straks** informere din nærmeste (stedlige) leder.

- ➡ Orientér din nærmeste leder om din mistanke eller viden.
Er du i tvivl om noget vedrørende børns seksuelle adfærd, så kontakt PPR, som kan hjælpe med at afklare, om børnenes adfærd er bekymrende/krænkende.
- ➡ Hvis mistanken retter sig mod en ansat, eller hvis der er mistanke om, at et barn har begået overgreb mod et andet barn, skal du som leder straks sørge for at inddrage chefen på det pågældende fagområde.
- ➡ Hvis mistanken retter sig mod forældrene eller barnets/den unges hjemmemiljø, må forældrene **ikke** orienteres om mistanken.

- 1 **Ring** til vagten i Den Sociale Indgang på telefonnummer 72 36 47 73
- 2 **Hvis du er kommunalt ansat udfyldes** et underretningsskema umiddelbart efter samtalen. Find underretningsskemaet på Holbækken (medarbejderintra) under Vejledninger: [Forside - Læring og Trivsel](#)
- 3 **Send** underretningsskemaet til underretning@holb.dk
Hvis du ikke sender underretningen fra en @holb.dk mail, skal du sende underretningen til sikunderret@holb.dk

 Underretninger om vold og seksuelle overgreb **skal altid** sendes samme dag, som mistanken opstår, og så tidligt som muligt på dagen. Vent ikke med at sende underretningen til sidst på dagen eller op til en weekend. Læs mere om underretning i kapitel 2 i beredskabet.

 Uden for normal åbningstid, som er mandag-onsdag efter klokken 15.00, torsdag efter klokken 17.00 og fredag efter klokken 14.00 kontaktes Den Sociale Døgnvagt via politiet på telefonnummer 46 35 14 48 eller på 114.

Indhold

1. INDLEDNING OG MÅLGRUPPE.....	2
2. UNDERRETNING.....	4
Sådan underretter du i Holbæk Kommune	4
Hvornår skal der underrettes?.....	4
3. HOLBÆK KOMMUNES HANDLEVEJE VED MISTANKE OM VOLD ELLER OVERGREB.....	9
4. DEFINITIONER OG BEGREBER-VOLD OG OVERGREB	14
5. FOREBYGGELSE – herunder leder og medarbejders rolle	16
6. TIDLIG OPSPORING – herunder leder og medarbejders roller	22
7. TVÆRSEKTORIELT SAMARBEJDE	28
8. IMPLEMENTERING OG VEDLIGEHOLDELSE AF BEREDSKABET	29
9.VIDEN OG NYTTIGE REFERENCER	30
10. BILAG 1 – Kontaktoplysninger	31

1. INDLEDNING OG MÅLGRUPPE

Vold og seksuelle overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som voksne og fagpersoner har vi ansvaret for at bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme på og reagerer, hvis børn og unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Dette beredskab beskriver Holbæk Kommunes handleveje og opgavefordeling ved sager om vold og overgreb mod børn og unge. Det giver konkrete eksempler på indholdet i beredskabet samt vejledning til, hvordan vi kan arbejde ud fra fælles viden, rammer og retningslinjer i Holbæk Kommune.

Målet med et samlet beredskab er:

- at fagpersoner får tilstrækkelig viden til at reagere på tegn på vold og seksuelle overgreb
- at fagpersoner bliver bedre til at forebygge, opspore og håndtere sager, hvor børn og unge udsættes for vold og seksuelle overgreb
- at fagpersoner arbejder tværfagligt og tværsektorielt i håndteringen af sagerne
- at fagpersoner bliver i stand til at iværksætte en faglig kvalificeret indsats.

Beredskabet skal formidle viden om forebyggelse og beskrive konkrete handleveje, så du som medarbejder eller leder kender din rolle og dit ansvar og ved, hvordan du skal håndtere det, når der opstår en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Beredskabet skal også formidle kommunens organisering på området og skabe grundlag for arbejdet med forebyggelse af overgreb i Holbæk Kommunes tilbud til børn og unge (daginstitutioner, skoler, døgninstitutioner mm.).

Beredskabet er udarbejdet og behandlet i 2024 og skal revideres senest i 2028.

Barnets lov § 15, stk. 2

“Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge og til behandling af sager om sådanne overgreb. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Kommunalbestyrelsen skal revidere beredskabet løbende efter behov, dog som minimum hvert fjerde år.”

Målgruppe

Beredskabet henvender sig til alle professionelle, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Det gælder ledere og ansatte i dagpleje, dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, klubber, sundhedsplejen, tandplejen, myndighedsrådgivere, pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR), behandlingstilbud til børn og unge og deres familier, børne- og ungehjem, plejefamilier og andre, der er i kontakt med børn og unge under 18 år.

Andre relevante beredskabsplaner

Lokale indsatsplaner

Den lokale indsatsplan ligger udfyldt på hver enkelt matrikels hjemmeside (dagtilbud, skoler, SFO og Børnespecialcenter). Grundskabelonen kan ses på kommunens fælles hjemmeside for beredskabsplaner. Siden kan ses her:

<https://beredskabsplan.holbaek.dk/omraader/laering-og-trivsel/overgreb-paa-boern/>

Beredskabsplan for digitale krænkelse – er under udarbejdelse.

Beredskabsplan mod ekstremisme og ærekrænkelser – se kommunens hjemmeside.

2. UNDERRETNING

Afsnittet beskriver underretningspligten samt krav og handleprocedurer for medarbejdere og ledere på børne- og ungeområdet. Der skelnes mellem *bekymring* og *mistanke* om overgreb, som det fremgår længere nede.

Underretningspligt

Får du kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for forhold, som er til fare for dets sundhed og udvikling, har du pligt til at underrette kommunen. Der skelnes mellem almindelig underretningspligt og fagpersoners skærpede underretningspligt.

Almindelig underretningspligt – Barnets lov § 135

Efter § 135 i barnets lov har alle, der får kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, pligt til at underrette kommunen.

Fagpersoners underretningspligt – Barnets lov § 133

Fagpersoner har en særlig udvidet pligt til at underrette kommunen. Underretningspligten omfatter blandt andre offentligt ansatte og andre med offentlige hverv, herunder læger, personer der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver omkring personer med sociale eller særlige problemer.

Den, der underretter, er ikke part i sagen

Den, der underretter, bliver ikke part i barnets eller den unges sag, og underretter vil derfor ikke kunne få oplysninger om, hvilken hjælp eller støtte kommunen giver barnet eller den unge. Kommunen skal dog senest seks hverdage efter modtagelsen af en underretning sende en kvittering for modtagelsen.

Kommunen skal som udgangspunkt orientere fagpersoner, der har underrettet, om hvorvidt der igangsættes en børnefaglig undersøgelse og/eller indsatser i forhold til barnet eller den unge.

Kilde: <https://www.sm.dk/arbejdsomraader/boern-og-unge-i-udsatte-positioner/underretningspligt>

Sådan underretter du i Holbæk Kommune

Hvornår skal der underrettes?

Graden af bekymring, mistanke eller viden vil have betydning for, hvordan du som fagperson skal agere, når du får kendskab til eller mistanke om overgreb mod børn og unge.

Almindelig underretning

Som privatperson er der ingen lovgivningsmæssige krav til formen på en underretning. Du kan underrette telefonisk eller skriftligt, og du kan også underrettes anonymt. Underretningen kan være en håndskreven seddel, der lægges i kommunens postkasse, et telefonopkald til Vagten i Den Sociale Indgang på telefonnummer 72 36 47 73 eller en digital underretning via kommunens hjemmeside.

Frivillige som beskæftiger sig med børn og unge under 18 år er omfattet af almindelig underretningspligt. Underretningen sendes til: sikunderret@holb.dk

Fagpersoners skærpede underretningspligt

Som fagperson skal du underrette i Holbæk Kommunes underretningskema, der sikrer at alle relevante oplysninger er med.

En underretning bør bestå af fakta. Skriv derfor det du ser, og det du ved, og giv gerne konkrete eksempler. Præcise detaljer er vigtige i en underretning, så hav derfor fokus på følgende:

- Beskriv tidsperspektivet for din bekymring
- Hvis forældrene ikke virker til at forstå barnets/den unges behov, eller hvis barnet/den unge opleves som udadreagerende eller ikke i trivsel, så notér, hvordan det kommer til udtryk, og hvor ofte du har observeret det
- Beskriv eventuelt ved eksempler, hvordan barnet/den unge handler i forskellige situationer og citér konkrete udsagn, barnet/den unge eller forældrene er kommet med og/eller beskriv episoder, du har overværet eller været involveret i.

Underretningen sendes til: underretning@holb.dk

Ellers benyttes: sikunderret@holb.dk

Holbæk Kommunens vejledning og digitale underretning kan findes her: [underretning \(holbaek.dk\)](https://www.holbaek.dk/underretning)

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Bekymringen alene bør derfor i første omgang føre til observation af barnet/den unge i en periode og eventuelt en samtale med forældrene, medmindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt) mod barnet/den unge. Som medarbejder skal du drøfte din bekymring med din leder og for eksempel aftale observation af barnet og/eller eventuelt samtale med forældrene.

Hvis du bliver opmærksom på noget bekymrende ved et barns adfærd, kan du altid søges sparring og rådgivning hos Myndighed Børn og Unge eller PPR.

Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken handler for eksempel om, at barnet/den unge har været udsat for seksuel grænseoverskridende adfærd og/eller fysisk og psykisk vold fra en voksen eller et andet barn. Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet/den unge, barnets/den unges egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre eller oplysninger, du har fået fra anden side. Som medarbejder skal du drøfte sin mistanke med din leder, og der skal udarbejdes en underretning og/eller kommunens centrale krisestab skal kontaktes.

Observation og skriftlighed

Det kan være svært at vurdere, om der er grundlag for en bekymring eller en mistanke. Derfor kan systematiske observationer i

samarbejde med kollegaer og ledelse hjælpe med at skabe et helhedsblik og afdække mønstre i barnets/den unges tegn og adfærd.

Ved observationer er det vigtigt at skrive et internt notat (som journaliseres) om, hvad der konkret er sket og observeret og under hvilke omstændigheder. Den skriftlige observation kan være grundlag for en eventuel senere underretning og kan være med til at sikre, at der ikke opstår tvivl eller uenighed om observationerne på et senere tidspunkt.

Opfølgning - Hvad gør kommunen, når den modtager en underretning?

Når myndighed modtager en underretning, sker følgende:

- **Kvittering:** Den Sociale Indgang sender kvittering til den, der har foretaget underretningen, indenfor seks dage
- **24-timers vurdering:** Myndighed Børn og Unge skal inden for 24 timer vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge
- Myndighed Børn og Unge foretager inden for 24 timer indledningsvis – eventuelt i samarbejde med politiet – en umiddelbar vurdering af barnets/den unges sikkerhedsbehov med henblik på at sikre, at barnet/den unge beskyttes mod eventuelle yderligere overgreb
- **Samtale med barnet/den unge:** Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge, jf. barnets lov § 137, stk. 3. Samtalen afholdes af en børne- og ungerådgiver, og barnet har ret til at have en bisidder med. Bisidderen må ikke være

den samme person, som har fået de første informationer fra barnet eller som underretter på baggrund af observationer. Samtalen kan udelades i det omfang barnets eller den unges modenhed, eller sagens karakter taler imod samtals gennemførelse, jf. barnets lov § 137, stk. 4

- Ved underretning om overgreb begået af en eller begge forældre, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver og uden dennes tilstedeværelse, jf. barnets lov § 137, stk. 3
- **Politianmeldelse:** Myndighed Børn og Unge tager i hvert enkelt sag stilling til, om der skal politianmeldes
- **Orientering af forældre:** I de sager hvor der påtænkes anmeldelse af en eller begge forældre, koordinerer Myndighed Børn og Unge med politiet i forhold til, hvorvidt der må ske orientering til forældrene
- I de tilfælde hvor der ikke sker anmeldelse af forældrene, vil forældrene hurtigst muligt blive kontaktet og informeret om, at Myndighed Børn og Unge har modtaget en underretning
- **Støttebehov:** Det er kommunens ansvar at tage stilling til barnets/familiens behov for særlig støtte, herunder behovet for at skabe umiddelbar sikkerhed for barnet/den unge. Dette uanset om der foretages politianmeldelse, og om politiet starter en efterforskning.

Afdækning af situationen

Myndighed Børn og Unge vil herefter følge op med de relevante tiltag:

- **Børnefaglig undersøgelse:** Når Myndighed Børn og Unge vurderer, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller har mistanke om det, skal der træffes

afgørelse om børnefaglig undersøgelse jf. barnets lov § 20, stk. 1, nr. 2

- **Inddragelse af Børnehus Sjælland:** Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal kommunen benytte Børnehus Sjælland til den børnefaglige undersøgelse; jf. barnets lov § 125
- **Inddragelse af barnet/den unge og forældrene:** I de situationer, hvor det besluttet at iværksætte en børnefaglig undersøgelse efter barnets lov § 20, skal forældrene og barnet/den unge inddrages i overensstemmelse med de regler, der gælder for sådanne undersøgelser
- **Tværfagligt samarbejde:** Ud over samtale med barnet/den unge og forældre kan undersøgelsen indebære, at der afholdes netværksmøde med familien og relevante samarbejdspartnere, og at der indhentes relevante oplysninger fra skole, dagtilbud, PPR, læge og/eller andre.

3. HOLBÆK KOMMUNES HANDLEVEJE VED MISTANKE OM VOLD ELLER OVERGREB

Mistanke mod én eller begge forældre (herunder stedforældre og primære omsorgsgivere)	Mistanke mod andre voksne/ ukendt (ikke i nært netværk eller familie)	Mistanke mod en ansat i kommunen	Mistanke mod et andet barn
1. Orientering af leder			
Medarbejder orienterer nærmeste leder.	Medarbejder orienterer nærmeste leder.	Medarbejder orienterer nærmeste leder.	Medarbejder orienterer nærmeste leder. Ved tvivl vedr. børns seksuelle adfærd kan PPR kontaktes.
2. Orientering af forældre og chef			
Sagen må ikke drøftes med forældrene, og forældrene må ikke orienteres om, at der sendes en underretning til Den Sociale Indgang.	Lederen skal orientere forældrene om mistanken, og om at der sendes en underretning til Den Sociale Indgang, inden den sendes. Hvis der efter flere forsøg ikke kan opnås kontakt til forældrene, sendes underretningen alligevel (den skal afsted samme dag). Forældrene orienteres så snart, der er opnået kontakt.	Leder tager straks kontakt til chefen for det pågældende kerneområde. Chefen for kerneområdet tager stilling til, om den centrale krisestab skal aktiveres. Hvis krisestaben aktiveres, koordineres alle handlinger med denne. Barnets forældre orienteres. Hvis der efter flere forsøg ikke kan opnås kontakt til forældrene, sendes underretningen alligevel (den skal sendes samme dag). Forældrene orienteres så snart, der er opnået kontakt.	Lederen tager straks kontakt til chefen for det pågældende kerneområde. Chefen for kerneområdet tager stilling til, om den centrale krisestab skal aktiveres. Hvis krisestaben aktiveres, koordineres alle handlinger med denne. Forældrene til alle involverede børn orienteres. Hvis der efter flere forsøg ikke kan opnås kontakt til forældrene, sendes underretningen alligevel (den skal sendes samme dag). Forældrene orienteres så snart, der er kontakt.
3. Den Sociale Indgang kontaktes			
Leder ringer til Den Sociale Indgangs vagt på telefonnummer 72 36 47 73 og laver en skriftlig underretning umiddelbart efter.	Leder ringer til Den Sociale Indgangs vagt på telefonnummer 72 36 47 73 og laver en skriftlig underretning umiddelbart efter.	Leder ringer til Den Sociale Indgangs vagt på telefonnummer 72 36 47 73 og laver en skriftlig underretning umiddelbart efter.	Leder ringer til Den Sociale Indgangs vagt på telefonnummer 72 36 47 73 og udarbejder en skriftlig underretning på alle involverede børn umiddelbart efter.
Uden for normal åbningstid mandag-onsdag efter klokken 15:00, torsdag efter klokken 17.00 og fredag efter klokken 14.00 kontaktes Den Sociale Døgnvagt via politiet på telefonnummer 46 35 14 48 eller 114.			
Efter telefonsamtalen sendes den skriftlige underretning. Sker det fra en Holbæk kommune mail (@holb.dk) sendes den til underretning@holb.dk . Sendes den fra en ekstern mailadresse skal det ske via sikker mail til sikunderret@holb.dk Anvend gerne kommunens underretningsskema.			
4. Krisestaben			
Den centrale krisestab aktiveres som udgangspunkt ikke.	Den centrale krisestab aktiveres som udgangspunkt ikke.	Hvis den centrale krisestab aktiveres, mødes denne løbende og koordinerer forløbet.	Hvis den centrale krisestab aktiveres, mødes denne løbende og koordinerer forløbet.
5. Myndighed Børn og Unge			
Myndighed Børn og Unge beslutter det videre forløb og evt. samarbejde med tværsektorielle samarbejdspartnere. Myndighed Børn og Unge giver en orientering til underretter efter samtale med forældrene og koordinerer det videre forløb.			

Opmærksomhedspunkter i det opfølgende arbejde

Mistanke mod én/ begge forældre (herunder stedforældre og primære omsorgsgivere)	Mistanke mod andre voksne/ ukendt (ikke nært netværk eller familie)	Mistanke mod en ansat i kommunen	Mistanke mod et andet barn
Vis omsorg, lyt og fasthold normalitet og struktur			
Fasthold en normal hverdag for barnet eller den unge med tryghed, omsorg og forudsigelighed. Vær til rådighed og lyt. Vær tæt på barnet og lav en tydelig rammesætning og struktur. Dette skaber tryghed og mindsker risiko for at barnet begår overgreb mod andre.			
Genopret tillid og samarbejde			
Myndighed Børn og Unge er tydelige overfor forældre om den skærpede underretningspligt som lovkrav for personale, der arbejder med børn og unge. Ved behov tilbydes møde med forældre og underretter med henblik på sikring af det fortsatte samarbejde.		Vær opmærksom på det øvrige personale og forældre. Fokus på genoprettelse af tillid. Proces vil ofte være koordineret i den centrale krisestab.	Vær opmærksom både på personale og forældre. Fokus på tryghed og transparens.
Støtte, råd og vejledning			
Leder kan søge sparring på genopbygning af det tillidsfulde samarbejde hos PPR eller i Myndighed Børn og Unge. Som det fremgår ovenfor, kan der tilbydes møde med forældre og underretter for genopbygning af tillid og sikring af det fortsatte samarbejde.	Leder kan søge sparring hos PPR eller i Myndighed Børn og Unge ved behov.	Støtte, råd og vejledning søges via den centrale krisestab.	Leder kan søge sparring på genopbygning af tillid hos forældre eller støtte til personalegruppen hos PPR eller via Den centrale krisestab.

Se kontaktoplysninger i bilag til beredskabet.

Krisestabe, krisekommunikation, PPR og HR's rolle

Når der underrettes om vold eller overgreb mod børn og unge, aktiveres den lokale og/eller centrale krisestab.

Den centrale krisestab

Den centrale krisestab (Fagsekretariat for Læring og Trivsel) samles, når der opstår en krise, der omfatter et helt funktionsområde – for eksempel skoleområdet eller dagtilbudsområdet.

Ved mistanke og underretning om et overgreb eller en krænkelse begået af en ansat, aktiveres den centrale krisestab altid.

Den centrale krisestab koordinerer sagen og en eventuel politianmeldelse i samarbejde med Myndighed Børn og Unge.

Krisestaben koordinerer:

- anmeldelse og/eller kontakt til politiet
- eventuelle tjenstlige skridt overfor den ansatte
- hvordan der drages omsorg for de involverede parter
- kontakt til den faglige organisation
- andre forhold som har betydning for sagen.

Den centrale krisestab i Fagsekretariat for Læring og Trivsel består af:

- Kriseleder: Chef for Læring og Trivsel
- Stedfortræder: Leder af Fagsekretariat for Læring og Trivsel.

Læs mere om roller og opgaver i den centrale krisestab på kommunens beredskabsside:

[Rollebaseret krisestyring \(holbaek.dk\)](http://holbaek.dk)

Den lokale krisestab

Den lokale krisestab samles, når der er en krise på en enkelt lokation/arbejdsplads; for eksempel en skole eller et børnehus. Alle arbejdspladser skal have udpeget personer, der kan indgå i den lokale krisestab. Kriseleder er den stedlige leder eller dennes nærmeste leder.

Læs mere om kriselederens opgave her: Link til actioncard for kriseleder: [Rollebaseret krisestyring \(holbaek.dk\)](http://holbaek.dk)

Det er den lokale kriseleders opgave at sikre, at der udpeges personer, der kan indgå i den lokale krisestab, og som er ansvarlige for eksempelvis dokumentation og kommunikation. Myndighed Børn og Unge leder den del af indsatsen, der handler om barnets tryghed og trivsel med inddragelse af de ansatte, som barnet kender. Myndighed Børn og Unge iværksætter også de efterfølgende handlinger, der er beskrevet i dette beredskab.

Tavshedspligt

Som fagperson skal du være opmærksom på, at der ved mistanke om vold eller seksuelle overgreb på børn/unge altid vil være tale om personfølsomme oplysninger, og du skal derfor sørge for at overholde reglerne for tavshedspligt, jf. forvaltningslovens § 27.

Pressehåndtering

Ved henvendelser fra pressen henvises til chefen for det relevante kerneområde.

PPR's rolle i sager om vold eller overgreb mod børn og unge

PPR yder hjælp til kommunale dagtilbud og skoler i Holbæk Kommune i tilfælde af en alvorlig ulykke eller en voldsom hændelse, som involverer børn direkte eller indirekte.

Pædagogisk leder kan kontakte PPR ved behov for faglig sparring om børns normale seksuelle udvikling og ved krænkende adfærd.

For nærmere information om bistand fra PPR henvises til: [Ulykker og voldsomme hændelser – bistand fra PPR \(holbaek.dk\)](#)

Inden for almindelig åbningstid kontaktes PPR på telefonnummer 72 36 38 38, leder af PPR eller den lokale psykolog. Uden for normal åbningstid lægges besked på telefon og mail til ppr@holb.dk, så kontaktes I hurtigst muligt.

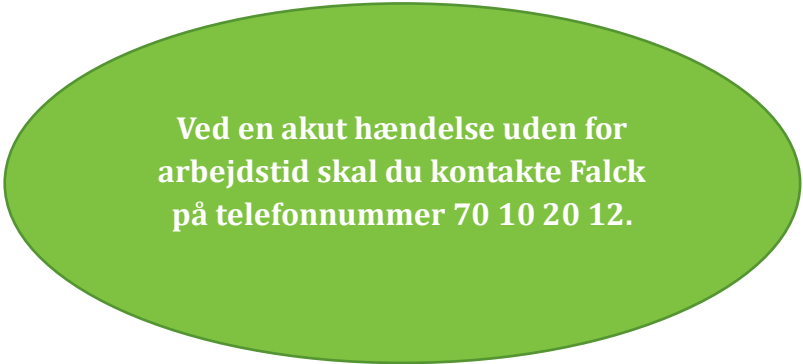
HR's rolle i sager om vold og overgreb mod børn og unge

HR-psykologerne står altid til rådighed for sparring med ledelsen i forhold til støtte til personalet og kan, afhængig af den aktuelle situation, lave en debriefing af personalet. I nogen situationer kan det være en fordel, at PPR-psykologerne og HR-psykologerne laver

en fælles gruppesamtale med personalet, eller at begge parter eventuelt deltager på et forældremøde.

Det anbefales at starte med en gruppesamtale, inden enkeltpersoner henvises til individuel psykologbehandling, men det kan bero på en konkret vurdering i den enkelte situation. Det anbefales derfor at leder kontakter HR-psykologerne via mail: psykolog@holb.dk.

HR rykker ikke ud til akutte hændelser udenfor arbejdstiden, og i arbejdstiden vil det bero på en vurdering fra lederen af HR (se kontaktoplysninger i bilag), som vil formidle kontakten til den eller de personer, det vurderes skal kobles på sagen.

Ved en akut hændelse uden for arbejdstid skal du kontakte Falck på telefonnummer 70 10 20 12.

4. DEFINITIONER OG BEGREBER- VOLD OG OVERGREB

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb, er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb og at uddybe relaterede begreber.

Holbæk Kommune anvender Social- og Boligstyrelsens definitioner af vold og overgreb. Definitionerne vil aldrig være fyldestgørende, og der er derfor altid behov for en faglig vurdering i den konkrete sag.

Definition: Overgreb

Overgreb dækker både over seksuelle overgreb og voldelige overgreb. Voldelige overgreb kan være fysisk og psykisk vold, vold i familien, og når et barn er vidne til vold. Overgreb kan foregå i alle de arenaer, børn færdes i; fysiske såvel som virtuelle og herunder på sociale medier.

Overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede (Socialstyrelsen 2020).

Definition: Fysisk vold

Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor en forælder, primær omsorgsgiver, fagperson eller frivillig, der har barnet/den unge i sin varetægt, smerter eller skader barnet, og krænker dets integritet fysisk og psykisk.

Volden kan komme til udtryk ved handlinger såsom at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder.

Definition: Psykisk vold

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvor en forælder, primær omsorgsgiver, fagperson eller frivillig, der har barnet/den unge i sin varetægt for eksempel formidler til barnet/den unge, at det er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket.

Psykisk vold kan komme til udtryk i verbale og nonverbale handlinger, der:

- afviser og nedgør barnet
- udnytter og opfordrer til asocial adfærd
- truer og skræmmer
- isolerer barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for interaktion med andre opfyldt.

Definition: Seksuelle overgreb

Et seksuelt overgreb mod et barn er en handling, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter.

Vær opmærksom på, at seksuelt grænseoverskridende adfærd også kan forekomme blandt børn og i børnegrupper. Det kan være vanskeligt at identificere, hvornår der er tale om børns naturlige seksuelle udvikling og overgreb mellem børn. Det belyses i kapitel 6.

Læs mere

For en uddybning af fysisk og psykisk vold samt seksuelle overgreb henvises til publikationen *"Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge"* (sbst.dk)

Definition: Grooming

Grooming er et begreb for den proces, hvorved en krænker opbygger en relation til et barn eller en ung med henblik på at begå et seksuelt overgreb. Det kan foregå såvel offline som online. Internetgrooming refererer i denne sammenhæng til fremmede voksne, der opsøger børn online og gennem manipulation opnår barnets tillid for at udnytte det seksuelt (VIVE, 2021).

Definition: Sextortion

Sextortion er sammensat af "sex" og det engelske ord for afpresning "extortion" og betegner trusler mod et barn/ung om offentliggørelse af billeder eller videoer, hvis barnet/den unge ikke adlyder, til måske i sidste ende at mødes for at begå et seksuelt overgreb mod barnet. Sextortion kan også dække over trusler om at offentliggøre billeder eller videoer, hvis barnet ikke betaler. For en uddybning af sextortion henvises til Red Barnets hjemmeside: [Hvad er sextortion? - Red Barnet](#)

5. FOREBYGGELSE – herunder leder og medarbejders rolle

Afsnittet bygger på Social- og Boligstyrelsens guide til forebyggelse af overgreb (2020). Her skelnes der mellem ydre og indre forebyggelse.

Ydre forebyggelse

Den ydre forebyggelse handler om de rammer, som for eksempel børnehuset, skolen, plejefamilien eller døgninstitutionen sætter for at forebygge og beskytte barnet mod overgreb. Det kan eksempelvis være rammer, regler og/eller aftaler for:

- brug af sociale medier
- påklædning
- leg eller samvær i det offentlige rum eller i mindre overvågede rum
- aftaler om hvordan de voksne er sammen med børnene (berøring, sprogbrug m.m.).

Der er brug for forskellige rammer og regler alt efter børnenes alder og udfordringer. Der kan ligeledes være behov for at regulere rammerne i perioder, og der kan være behov for særlige regler for enkelte børn eller for en gruppe af børn, hvis de har særlige udfordringer med at sætte grænser for sig selv eller forstå andres grænser.

I den ydre forebyggelse tager de voksne ansvaret for børnene.

Indre forebyggelse

I den indre forebyggelse er der fokus på barnets personlige udvikling, så barnet på sigt bliver i stand til at beskytte sig selv og indgå i relationer med andre mennesker på en hensigtsmæssig måde og med en bevidsthed om egne og andres grænser. Den indre forebyggelse handler om det pædagogiske arbejde, hvor børnene for eksempel støttes i, at:

- forstå sociale spilleregler
- løse konflikter på en hensigtsmæssig måde
- mærke og forstå egne og andres grænser
- udtrykke egne og respektere andres grænser
- mærke og holde fast i, hvad de har lyst til/ikke har lyst til
- forstå forskellen på god og dårlig berøring
- kende forskel på gode og dårlige hemmeligheder.

I det forebyggende arbejde skal der findes en balance mellem ydre og indre forebyggelse, så det passer til barnets alder, udviklingsniveau og forudsætninger. Alle børn har brug for at blive beskyttet i en eller anden grad, og de har brug for et udviklingsrum, hvor de kan afprøve sig selv i relation til andre (børn og voksne) og gøre deres egne erfaringer. Er børn omgivet af for mange og for stramme regler og rammer, forhindres de i at gøre deres egne erfaringer og udvikle sig. Hvis der omvendt er for få rammer, risikerer man, at de ikke beskyttes mod risikoen for overgreb (Socialstyrelsen, 2020).

Ledelsens rolle og ansvar i det forebyggende arbejde

Det er ledelsens opgave at opstille nogle rammer, der kan understøtte medarbejdernes arbejde med at beskytte børn og unge mod overgreb og sikre et systematisk fokus på forebyggelsesarbejdet. Fokus på forebyggelse skal være et tema, der drøftes på arbejdspladsen og i personalegruppen, så det forebyggende arbejde ikke udelukkende beror på den enkelte fagpersons egen tilgang, normer og værdier.

Ledelsen er ansvarlig for, at:

- sikre at alle medarbejdere kender beredskabet for vold og overgreb mod børn
- sikre at alle medarbejdere ved, at de har skærpet underretningspligt, og at den er personlig
- skabe en åben og ærlig kultur i personalegruppen, hvor der er plads til professionel tvivl
- kontinuerligt at skabe rum for og facilitere drøftelser om fagligt relevante emner i relation til forebyggelse af vold og seksuelle overgreb (se introduktion til JanusCentrets materiale i afsnit om tidlig indsats)
- skabe rum for drøftelser af normer, tilgange og værdier i institutionen/på arbejdspladsen og i den pædagogiske praksis
- opsætte og systematisk evaluere rammer og aftaler for brugen af sociale medier, påklædning, hvordan børn og voksne er sammen (berøring, sprogbrug mv.) og leg og samvær i offentlige eller i mindre overvågede rum

- Indhente børne- og straffeattest inden alle ansættelser, herunder også på frivillige, studerende og andre som varetager opgaver med direkte kontakt til børn.

Opmærksomhed ved ansættelse af nye medarbejdere

Der skal altid indhentes børneattest ved nyansættelser. HR anbefaler desuden, at den rekrutteringsansvarlige leder indhenter referencer inden ansættelse (jf. Holbæk Kommunes politik for rekruttering).

Indhentning af referencer og børneattest kræver samtykke fra ansøger.

Ved ansættelse af nye medarbejdere bør man informere om værdier og normer for omgangsformer, beredskaber mv., så den nyansatte er opmærksom på, at der er et fokus på dette, og at der lægges vægt på en åben og reflekteret tilgang.

Medarbejdernes rolle og ansvar i det forebyggende arbejde

Medarbejderne har en nøglerolle- og position i forebyggelsesarbejdet gennem deres daglige og pædagogiske arbejde med børnene.

Medarbejderne er ansvarlige for, at:

- skabe tillidsfulde rum og sikre, at børnene oplever, at der bliver lyttet til dem, og at de bliver taget alvorligt, når de deler tanker og bekymringer
- være opmærksomme på og reagere på bekymrende tegn hos det enkelte barn, i samspillet i en børnegruppe eller i samspillet mellem børn og voksne

- deltage aktivt i den fælles dialog og drøftelserne på arbejdspladsen om faglige emner, normer og værdier i relation til den pædagogiske praksis.

Medarbejdere kan f.eks. have fokus på disse emner i det forebyggende og pædagogiske arbejde:

- Børnenes/de unges kendskab til egne rettigheder
- Konflikt håndtering- at gå sin vej ved konflikt optrapning og sige nej ved grænseoverskridelser
- Evnen til at udtrykke og fastholde egne grænser og respektere andres grænser
- Retten til egen krop
- Håndtering af gode og dårlige hemmeligheder
- Adfærd og samværsformer, sprog, påklædning mv.
- God digital adfærd
- Seksualundervisning og -vejledning tilpasset barnets alder, modenhed og behov
- Oplysninger om mulighederne for at søge rådgivning hos f.eks. Red Barnet, Børnetelefonen eller Sex & Samfund.

Forebyggelse på det organisatoriske område

En række organisatoriske forhold danner rammen om det pædagogiske arbejde og det hverdagsliv, som udspiller sig i kommunens dagtilbud, skoler, fritidstilbud osv.

I arbejdet med forebyggelse, er det en god ide at se nærmere på, hvilke værdier og normer, der former hverdagen på arbejdspladsen.

Værdier og normer kan i denne sammenhæng handle om:

- Hvilket sprog og hvilken tone de voksne anvender indbyrdes – og i forhold til børnene. Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?
- Hvordan håndterer og taler vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?
- Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser en grænseoverskridende adfærd overfor et barn?
- Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?
- Hvad er acceptabel påklædning på vores arbejdsplads?

Forebyggelse og medarbejderbeskyttelse i dagtilbud

I børnehuse kan der være et særligt behov for tydelige rammer og aftaler, der forebygger overgreb og beskytter personalet mod ubegrundet mistanke. Ledelse og personale kan derfor have særligt fokus på aftaler og rammer, der sikrer forebyggelse, tillid og kollegial omsorg.

På dagtilbudsområdet har lederne formuleret disse punkter som afsæt for at skabe nogle tydelige rammer i børnehuse:

- Sørg for at have en kontinuerlig snak i medarbejdergruppen om, hvordan I forebygger overgreb eller ubegrundet mistanke om overgreb. Det handler om at passe på hinanden og børnene og ikke om mistænkeliggørelse og kontrol
- Hvis det er muligt, så lad dørene stå på klem. Undlad at lukke døre. Fortæl dine kollegaer, hvor du er og hvilke børn, du er sammen med
- Hvis du går tur alene med et barn, så fortæl dine kollegaer, hvor du regner med at gå hen. Gå ikke i private hjem. Sørg for at du kan kontakte dine kollegaer, og at de kan kontakte dig
- Undersøg aldrig "mærkelige" eller "mistænkelige" sår på børn alene. Hent en kollega, så I kan se på det sammen
- Får du mistanke om, at en kollega begår krænkende handlinger, skal du kontakte din leder, som går videre med det.

Sundhedsplejens arbejde med forebyggelse

Sundhedsplejen har i det forebyggende arbejde med børn (0-17 år) og deres familier fokus på tilknytningen mellem børn og forældre. Derudover arbejder sundhedsplejen med udvikling og styrkelse forældres handlekompetencer i forhold til at kunne regulere både barnets og egne følelser og grænser.

Sundhedsplejen arbejder med udgangspunkt i, at man i samtaler med børn, unge og forældre gennem tid og relationer, skaber mulighed for at børn, unge og forældre deler oplevelser omkring vold og overgreb. Sundhedsplejens perspektiv er, at tegn og reaktioner ikke er specifikke, men kommer til udtryk i en bredere form for mistrivsel.

Sundhedsplejen har specialiseret viden om forebyggelse og opsporing af mistrivsel hos børn, unge og forældre og bidrager med styrket viden og færdigheder i forhold til at kvalificere opsporingsindsatsen i praksis.

Sundhedsplejen kan til enhver tid kontaktes, hvis du er tvivl omkring trivslen hos et barns eller en ung.

Hvilen sundhedsplejerske der er tilknyttet til din skole eller institution, kan du finde her: [Samarbejdspartnere - liste \(holbaek.dk\)](#)

6. TIDLIG OPSPORING – herunder leder og medarbejders roller

Det er af hensyn til barnet/den unge naturligvis vigtigt, at fagpersoner så tidligt som muligt opsporer og handler, hvis der er mistanke eller viden om, at børn og unge udsættes for overgreb.

Det er sjældent muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet en mistanke, og som fagperson står du derfor ofte med tvivl, usikkerhed, uvished og uden dokumentation for, om overgrebet har fundet sted. Det er ofte gennem barnet, at du får viden eller mistanke om overgreb. Barnet udviser måske nogle tegn og reaktioner eller kommer med nogle udsagn om overgreb. Barnet har brug for, at et andet menneske aktivt og engageret reagerer og tager initiativ i forhold til de udsagn, barnet kommer med, eller de tegn og reaktioner barnet udviser. Som fagperson er det derfor vigtigt, at du har en faglig viden, om de mulige tegn og reaktioner et barn kan udvise, og også har en viden om de processer, der ligger bag en afdækning af et overgreb for såvel fagpersonen som barnet.

Hvis du som ansat oplever tvivl, skal du drøfte det med din leder, som tager stilling til, om andre kollegaer eller andre fagpersoner skal inddrages.

Særligt udsatte børn og unge

Børn med handicap

En rapport fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd [Vive, 2021 s. 54] peger på, at børn og unge med handicap udgør en særlig risikogruppe i forhold til vold og overgreb, og at

disse børn hyppigere udsættes for vold og seksuelle overgreb end deres jævnaldrende.

Som udgangspunkt skal du naturligvis være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap, som hos børn og unge generelt. Alt afhængigt af barnets/den unges vanskeligheder kan barnet måske have udfordringer ved at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan du have vanskeligt ved at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Du kan være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap eller det faktum, at barnet har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Det har stor betydning, at du som fagperson kender barnets handicap og dets muligheder for at kommunikere.

Børn og unge anbragt uden for hjemmet

Vives rapport (Vive, 2021, s. 53] peger også på, at knap hver femte unge anbragte har oplevet et fysisk eller seksuelt overgreb, hvilket er tankevækkende eftersom disse unge befinder sig i særlige omsorgsmiljøer, som netop burde sikre dem mod oplevelser som overgreb. Disse børn og unge udgør derfor også en særlig risikogruppe i forhold til at blive udsat for vold og overgreb, som man som fagperson skal være særligt opmærksom på.

Manglende stabilitet og omsorg kan betyde, at et anbragt barn har et særligt behov for nærhed og opmærksomhed, hvilket kan medvirke til en øget sårbarhed og risiko for at blive udsat for overgreb, og har man været udsat for grænseoverskridende adfærd, kan det være svært selv at sætte grænser.

Børns seksualitet og seksuelle udvikling

I relation til seksuelle overgreb er det væsentligt at se på børns udvikling af seksualiteten. Udviklingen af barnlig seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udviklings- og personlighedsdannelse. Barnet udvikler sin seksualitet i relation til sine nærmeste omsorgspersoner og kender ikke på forhånd til seksualitetens betydning, hverken hos sig selv eller hos den voksne. De(n) voksne, som tager sig af barnet, er derfor med til at give barnets seksualitet betydning i takt med, at barnets interesse for og udforskning af seksualiteten udvikler sig. Som en del af sin udvikling og i samspillet med sine relationer lærer barnet at forstå betydningen af de kropslige oplevelser og fornemmelser (Socialstyrelsen, 2020). I bogen *"Må vi lege doktor? Håndbog i børns seksualitet"* (2016) kan du læse mere om børns seksuelle udvikling.

Et lille barn kender ikke på forhånd til eller har begreb om sin egen eller voksnes seksualitet. Derfor er barnet som udgangspunkt ikke i stand til at vide, hvis det udsættes for et seksuelt overgreb. Barnet vil kunne tro, at overgrebet er en naturlig del af relationen og måske først blive bevidst om, at det har været udsat for overgreb, når det opdager, at seksuelle overgreb ikke er en almindelig del af en relation til voksne.

Børn, som ikke forstår betydningen af – eller har ord og begreber for - overgreb, som de er blevet udsat for, kan have vanskeligt ved at gengive oplevelsen. Barnets fortælling kan derfor fremstå fantasifuld og usammenhængende. Måske har barnet været overladt til at skabe sin egen forståelse og mening med overgrebene på et tidspunkt, hvor det ikke sprogligt og udviklingsmæssigt har

været modent til det. Det er fagpersonens opgave at reagere på det, barnet giver udtryk for.

Overgreb kan begås af en for barnet kendt eller ukendt person. Langt de fleste overgreb bliver dog begået af en person, som barnet kender. Overgrebet finder altså oftest sted på baggrund af, at der er oparbejdet en relation mellem barnet og den voksne, der krænker.

Vurdering af bekymrende seksuel adfærd - Bekymringsbarometeret fra JanusCentret

Det kan være vanskeligt af vurdere om børns seksuelle leg og adfærd er del af den naturlige udvikling, eller om der er tegn på krænkende eller skadelig adfærd. Januscentret (Center for børn og unge med seksuelle adfærdsproblemer) skelner mellem tre typer seksuel adfærd hos børn, som kan være vejledende, hvis der er tvivl om, hvordan du bør tackle den seksuelle adfærd, som barnet eller den unge udviser:

- **Normativt seksuel adfærd:** Seksuel adfærd som er spontan, nysgerrig og lystbetonet, gensidig og let distraherbar. Seksuel leg eller aktivitet med et andet barn som er ligeværdig med tanke på aldersmæssig og udviklingsmæssig modenhed
- **Bekymrende seksuel adfærd:** Seksualitet som er bekymrende i forhold til intensitet og hyppighed eller ikke er tilsvarende aldersmæssig og udviklingsmæssig modenhed
- **Skadelig seksuel adfærd:** Seksualitet som er krænkende eller skadelig, hvilket vil sige adfærd som er overdreven,

grænseoverskridende, hemmelighedsfuld og/eller tvangspræget.

Bekymringsbarometeret

I redskabet Bekymringsbarometeret er der beskrevet tegn på de tre typer adfærd. Redskabet kan bruges til både at identificere, vurdere og reagere på bekymring relateret til børn og unges seksuelle adfærd. Redskabet er tilgængeligt her:

[Bekymringsbarometer - JanusCentret](#)

I vurderingen af eventuel krænkende adfærd, er ligeværdighed eller manglende ligeværd i børn og unges relation et centralt punkt, som du kan være særlig opmærksom på.

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse og flertydige

Seksuelle overgreb og vold mod børn og unge er ofte forbundet med tavshed og hemmeligholdelse og kan foregå gennem længere tid, uden at omgivelserne får kendskab til det. Det kan således være en vanskelig og kompleks opgave at opspore overgreb mod børn og unge.

Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med tegn på overgreb. Tegn på mistrivsel kan også vise sig ved andre belastende oplevelser i barnets tilværelse såsom skilsmisse, et nært familiemedlems sygdom eller død, problemer i skolen osv. Manglende trivsel kan også være tegn på andre former

for omsorgssvigt, ligesom det kan være udtryk for, at barnet ikke får dækket sine fundamentale udviklingsbehov.

Det er meget få tegn og reaktioner, som er specifikke for de tre overgrebsformer: Fysisk vold, psykisk vold og seksuelle overgreb. Børn kan opleve overgreb uden at udvise tegn og reaktioner, eller reaktionerne kan vise sig måneder eller år efter de traumatiske hændelser (Socialministeriet, 2020).

Oversigt over tegn og reaktioner på overgreb

Kendskabet til børns mulige tegn på overgreb kan skærpe opmærksomheden på de tegn og signaler, som er vigtige, at de professionelle voksne reagerer på. Der findes forskellige oversigter over tegn og signaler. Se referencer herunder.

Den professionelle tvivl

I Socialstyrelsens publikation "*Den professionelle tvivl*" (2022) kan du finde oversigter på fysiske tegn og reaktioner og adfærdsmæssige, psykiske og sociale tegn på såvel seksuelle overgreb (s. 55) som vold (s. 68) og psykisk vold (s. 82). I publikationen er der desuden viden om risikofaktorer, skadevirkninger af overgreb og psykisk vold mod børn og unge. Desuden er der praksisrettede refleksionsspørgsmål, der kan bruges i en personalegruppes drøftelser og arbejde med forebyggelse og opsporing.

Du kan finde publikationen her: [Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge \(sbst.dk\)](#)

På Social- og Boligstyrelsens hjemmeside kan du finde en enkel og aldersrelateret oversigt over sociale- og adfærdsmæssige tegn på seksuelle overgreb. Oversigterne kan findes her: <https://www.sbst.dk/boern/overgreb/om-overgreb/om-seksuelle-overgreb/tegn-og-reaktioner-paa-seksuelle-overgreb>

Lyt til barnets tegn og signaler

Som nær, professionel relation til barnet (fx pædagog, lærer) er det vigtigt at forholde sig åbent og lyttende, til de udsagn og signaler et barn/ung måtte kommunikere. Bekymrende adfærd eller tegn på mistvivl kan være signaler, som giver anledning til en samtale med barnet. Børn, der har været udsat for overgreb, kan have svært ved at betro sig til andre om overgrebet. De kan føle skyld og skam og være bange for konsekvenserne, ligesom de kan have en loyalitet og ambivalente følelser for den, der har begået overgrebet.

Opmærksomhedspunkter i en hverdagssamtale med barnet

Hvis du i en samtale med et barn i hverdagen hører bekymrende ytringer fra barnet, er din reaktion vigtig. Socialstyrelsen (2020) anbefaler:

- Rum barnets udsagn, hvis barnet selv tager initiativ til at fortælle om et overgreb
- Lyt til barnets udsagn uden at blive overvældet af de følelser, man kan blive ramt af, og uden at placere ansvar eller skyld
- Bevar roen, vær til rådighed og vis omsorg for barnet
- Spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb og undgå ledende spørgsmål

- Stil gerne nysgerrige og undrende spørgsmål, såsom "Hvor har du set/hørt det?", "Kan du vise mig, hvad der skete?", "Kan du sige lidt mere om det?" Dette for at be- eller afkræfte, om der er grund til at være bekymret for barnet
- Vær opmærksom på ikke at komme til at love barnet noget, du måske ikke har mulighed for at holde.

Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som ét af elementerne i den beskrivelse, du som fagperson skal videregive.

Efter en samtale om overgreb

- Rund samtalen af og bekræft barnet i, at det har gjort det rigtige
- Bekræft barnet i, at det kan forvente hjælp fra den voksne
- Følg op på, hvordan barnet har det og sørg for, at barnet er tilstrækkeligt og passende informeret om og eventuelt inddraget i, hvad der sker i sagen
- Det er vigtigt, at der i den efterfølgende periode drages ekstra omsorg for barnet, og at der fastholdes en så almindelig hverdag som muligt.

Skriv et internt notat (husk journalisering), som kan støtte hukommelsen under forløbet. Nedskriv for eksempel hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken og undgå tolkninger.

Børn og unge der begår overgreb

Børn kan også begå overgreb og udsætte et andet barn for grænseoverskridende adfærd, enten i form af egentlig vold eller seksuelt overgreb eller en påfaldende aggressiv eller seksualiserende adfærd.

Ifølge Socialstyrelsen (2020) har børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd ofte en række problemer ud over den seksuelt grænseoverskridende adfærd. Der kan altså være tale om børn og unge med komplekse problemstillinger, som har brug for en specialiseret indsats.

Læs mere her: [Børn og unge med seksuelt overskridende adfærd.](#)

Overgreb begået af børn under 15 år er ikke strafbare, da barnet er under den kriminelle lavalder. Men man bør være opmærksom på, at overgrebet kan have samme karakter og konsekvenser for det barn, der udsættes for det. Derfor bør der handles lige så alvorligt på disse hændelser som i situationer, hvor overgrebet kan føre til straf. For ikke at stigmatisere børn og unge unødigt er det samtidig vigtigt at have øje for, hvornår noget reelt er et overgreb, alene en mistanke herom eller naturlig leg.

Ledelsens rolle og ansvar i opsporingsarbejdet:

- Sikre opfølgning på medarbejdernes kontakt med børn i mistrivsel
- Handle på bekymringer også hvis der er tvivl
- Sikre, at alle medarbejdere ved, at de har skærpet underretningspligt, og at denne er personlig
- Bringe faglige hypoteser om overgreb i spil i drøftelserne om et barns mistrivsel og være undersøgende på, hvad der kan ligge bag
- Understøtte, at der arbejdes med barnets perspektiv
- Have overblik over tværfaglige sparringsmuligheder og inddrage de tværfaglige samarbejdspartnere ved behov, herunder Myndighed, Børn og Familier, Sundhedsplejen og PPR (Fagsekretariat for Læring og Trivsel)
- Sikre en åben faglig dialog på arbejdspladsen, hvor der er plads til professionel tvivl. Når der arbejdes med tvivlen som et vilkår (og ikke et problem), sikres det, at den ikke bliver en barriere for at handle. Medarbejderne kan føle sig trygge ved at drøfte deres bekymringer og overvejelser om et barns adfærd og eventuelle mistrivsel på teammøder eller andre relevante faglige fora.

Medarbejdernes rolle og ansvar i opsporingsarbejdet:

- Være opmærksom på bekymrende tegn hos barnet og foretage systematiske observationer
- Reagere på en bekymring eller tvivl ved at gå til leder og/eller kollegaer
- Være lydhør overfor barnets forsøg på at udtrykke sig og invitere til samtale

- Stille dig til rådighed og skabe tillid til, at barnet kan betro sig
- Selv tage initiativ til at tale med barnet, hvis der er en bekymring
- Reagere med ro, hvis barnet fortæller om et overgreb.

7. TVÆRSEKTORIELT SAMARBEJDE

Politiets rolle

Det er politiets rolle at efterforske sagen. Hvis barnet eller den unge har akut brug for krisehjælp, vil Myndighed Børn og Unge i samarbejde med politiet forsøge at sikre, at en eventuel indsats overfor barnet/den unge ikke udskydes unødigt.

Det Regionale Børnehus vil altid blive involveret i sager om vold og seksuelle overgreb, som er politianmeldt. Ligeledes vil børn og unge op til det 14. år blive videoafhørt af politiet.

Anvendelse af Regionens Børnehus

Hvis der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung i alderen 0 – 17 år har været udsat for fysiske og/eller seksuelle overgreb, og Politi eller sygehusvæsen er involveret i sagen, skal en kommune benytte et regionalt Børnehus som led i den børnefaglige undersøgelse. Børnehus Sjælland bistår Holbæk Kommune og de andre kommuner i Region Sjælland med udredning i sager om overgreb mod børn og unge. Du kan læse mere om de regionale børnehuse her: boernehuse.dk/

Fønix Sjælland

Fønix Sjælland yder rådgivning og varetager specialiseret behandling af børn og unge med seksualiseret eller krænkende adfærd. Centret er organiseret under Børnehus Sjælland: <https://xn--fnix-sjlland-ddb9v.dk/>

Andre instanser som Myndighed kan inddrage

Sygehus- og sundhedsvæsenet

Sygehus- og sundhedsvæsenet kan inddrages i sager om overgreb for at undersøge, vurdere og dokumentere barnets eventuelle fysiske skader efter overgrebet, for at finde eventuelle spor eller for at vurdere barnets generelle helbredstilstand.

Familieretshuset

I sager vedrørende skilsmisse eller samvær, hvor der er mistanke eller viden om overgreb mod børn, kan der være behov for et styrket samarbejde mellem Myndighed Børn og Unge og Familieretshuset.

I sager, hvor der er mistanke om, at den ene forælder begår overgreb mod barnet, er det Familieretshuset der kan træffe midlertidige afgørelser om samvær og bopæl.

Holbæk Krisecenter Medusa

Krisecentret er forpligtet til at tilbyde ophold for kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i parforholdet. Hvis en person har børn med på krisecenteret, skal Kommunalbestyrelsen, jf. servicelovens § 109, stk. 9, tilbyde barnet/den unge psykologbehandling.

8. IMPLEMENTERING OG VEDLIGEHOLDELSE AF BEREDSKABET

Forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge kan kun sikres ved at vedligeholde et kontinuerligt fokus og samarbejde om beredskabet. En korrekt og rettidig sagsbehandling er ligeledes afhængig af medarbejdernes kendskab til handleveje og ansvarsfordeling ved mistanke om vold eller overgreb.

Derfor skal beredskabet følges op med kontinuerlige genbesøg i alle institutioner.

I Holbæk Kommune vedligeholdes beredskabet som beskrevet nedenfor.

Ledelsen er ansvarlig for vedligeholdelse af viden om beredskabet

Ledelsen er ansvarlig for, at beredskabet er udbredt blandt alle medarbejdere. Uanset ledelsesniveau er det lederens ansvar, at alle medarbejdere, der er under den enkelte leders ansvar, er bekendte med og følger beredskabets anvisninger.

Det er ligeledes lederens rolle og ansvar at fastholde medarbejdernes løbende opmærksomhed på beredskabet og eventuelle ændringer og justeringer, eller hvis gældende lovgivning ændres.

Organisatorisk understøttelse

Fagsekretariat for Læring og Trivsel har ansvaret for, at beredskabet er opdateret og følger gældende lovgivning. Beredskabet revideres hver 4. år som foreskrevet i loven. Revisionen sker i et tværfagligt

samarbejde, og beredskabet skal behandles i det politiske udvalg, jf. lovkrav.

Beredskabet drøftes årligt på de tværgående samarbejds møder (tværfagligt samarbejde) mellem Børn og Familier (BOFA) og ledere fra dagtilbud og skole. Punktet faciliteres af Fagsekretariat for Læring og Trivsel og kan fx have fokus på underretning, relevante opdateringer af beredskabet og inkorporering af ny viden. Der kan efter behov planlægges faglige oplæg, for eksempel fra sundhedsplejen eller udefra. Ligeledes kan der inviteres relevante samarbejdspartnere såsom SSP.

Vedligeholdelse af viden og kompetencer

Ledere og medarbejdere skal mestre grundlæggende viden om beredskabet i Holbæk. Derudover kan Børn og Familier (BOFA) yde rådgivning og vejledning og har mulighed for at undervise i konkrete temaer og/eller håndteringen af bestemte problemstillinger.

Både PPR og Sundhedsplejen kan altid inddrages, hvis der er tvivl eller behov for sparring omkring børns trivsel.

Mulighed for rådgivning via Socialstyrelsen/SISO

Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) tilbyder konsulentbistand til kommunerne. Desuden har Socialstyrelsen et særskilt konsulenttilbud til anbringelsessteder. For mere info se Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb>

9.VIDEN OG NYTTIGE REFERENCER

Dette beredskab tager udgangspunkt i Socialstyrelsens guide til de kommunale beredskaber for forebyggelse og opsporing af overgreb mod børn og unge. Derudover er der inddraget, refereret og henvist til forskellige kilder, publikationer og hjemmesider.

Her er en oversigt over de vigtigste referencer:

HJEMMESIDER

Socialstyrelsen (2020)

[Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge - En guide til kommuner | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Social- og Boligstyrelsens hjemmeside om overgreb

<https://www.sbst.dk/boern/overgreb>

Socialstyrelsens hjemmeside om tegn og reaktioner på overgreb

<https://sbst.dk/boern/overgreb/om-overgreb/om-seksuelle-overgreb/tegn-og-reaktioner-paa-seksuelle-overgreb>

Socialstyrelsen (2022)

[Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge \(sbst.dk\)](#)

SISO Videncenter om rådgivning om vold og overgreb

[SISO Videnscenter | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

VIVE (2021)

[Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn \(vive.dk\)](#)

Fønix Sjælland

<https://xn--fnix-sjælland-ddb9v.dk/>

Fønix Sjælland er et specialiseret behandlingscenter, der også yder rådgivning om børn og unge med seksuelt bekymrende eller krænkende adfærd.

JanusCentret. stiller viden og redskaber til rådighed, herunder

Bekymringsbarometret

<https://www.januscentret.dk/>

[Bekymringsbarometer - JanusCentret](#)

[De danske børnehuse | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Børns vilkår (2022)

[Notat om vold mod børn - Børns Vilkår \(bornsvilkar.dk\)](#)

Red Barnet

[Hvad er sextortion? - Red Barnet](#)

BØGER

Stevnhøj, A. L. (2016): *"Må vi lege doktor"*. Håndbog i børns seksualitet.

10. BILAG 1 – Kontaktoplysninger

KONTAKTOPLYSNINGER

VED MISTANKE OM VOLD OG/ELLER SEKSUELLE OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

Se hvem I skal inddrage under afsnittet "Handleveje" i Beredskab for forebyggelse og tidlig opsporing af vold og overgreb mod børn.

Børn og Familier (BOFA)

- Vagten i Den Sociale Indgang: 72 36 47 73
- Leder af Myndighed Børn og Unge, Nanet Babette Flamgaard: 72 36 12 76, nabfl@holb.dk
- Leder af tværgående opgaver, Den Sociale Indgang: Christel Lorenz: 72 36 46 37, chrlo@holb.dk

Fagsekretariat for Læring og trivsel (LAER)

- Chef for Læring og Trivsel, Karina Møller: 72 36 20 62, kmoll@holb.dk
- Leder af Fagsekretariat for Læring og Trivsel, Pauline Ansel-Henry 72 36 75 68, palan@holb.dk

Pædagogisk Psykologisk rådgivning (PPR)

- PPR's telefonnummer 72 36 38 38
- Leder af PPR, Lasse Gulstad Larsen, lasgl@holb.dk

Uden for åbningstid lægges besked på telefon eller mail til ppr@holb.dk, så kontaktes du hurtigst muligt.

HR

- Leder af HR, Peter Joensen: 72 36 87 44, petj@holb.dk
- Ledere kan også kontakte HR-psykologerne via mail: psykolog@holb.dk